

BORGARTING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 03.09.2012 i Borgarting lagmannsrett,

Saksnr.: 11-068748ASD-BORG/01

Dommere:

Lagdommer

Anne Austbø

Lagdommer

Kristin Robberstad

Ekstra ordinær lagdommer

Egil F. Jensen

Ankende part

Erik Albin Schjenken

Advokat Øyvind
Vidhammer

Ankemotpart

Gjensidige Forsikring Ba

Advokat Bård Iversen

Saken gjelder krav om fastsettelsesdom for erstatningsansvar etter yrkesskedeforsikringsloven.

Saksfremstilling:

Erik A. Schjenken er født 9. september 1968 og ble etter utdanning som paramedic ansatt som ambulansesjåfør i 1989. Han har opplyst at han før hendelsen 6. august 2007 aldri har fått noen klager fra pasienter.

Partene er enige om de faktiske forhold som ligger til grunn for søksmålet slik det er referert i tingrettens dom:

På ettermiddagen mandag den 6. august 2007 var Ali Farah i Sofienbergparken sammen med sin samboer og deres felles barn, og andre familiemedlemmer og venner. I nærheten av der de oppholdt seg, var det noen som spilte ball. Farah ga uttrykk overfor disse at de skulle holde ballen unna dem, fordi de hadde små barn med seg. Som følge av denne konfrontasjonen, fikk Farah, uten forvarsel, tildelt et knyttneveslag i ansiktet. Han falt bakover og slo hodet i asfalten. Han ble liggende på bakken og vri seg, og avga uforståelige skrikelyder som av de tilstedeværende ble tolket som smerterop. Verken samboeren eller vennene fikk kontakt med han, og både ambulanse og politi ble tilkalt.

Saksøkeren, Erik Albin Schjenken, har fagbrev som ambulansarbeider. Denne dagen hadde han og hans kollega Espen Nordby Sevlie Smith, vakt ved ambulansetjenesten ved Ullevål universitetssykehus. Rundt 17-tiden den ettermiddagen kom det inn melding fra vaktentralen (AMK) om at det var en person som var slått ned i Sofienberg-parken. Meldingen lød *”Mann slått i hodet, ligger nede, blør, ikke kontaktbar, puster”*. Hendelsen var registrert som *”Vold – mistanke om grov vold eller alvorlig personskade”*.

Saksøker og hans kollega ankom stedet noen minutter etter politiet. Da lå Farah på bakken, og det hadde samlet seg en folkemengde på anslagsvis 40 personer rundt han. En sykepleier som var i parken hadde lagt han i stabilt sideleie, og sammen med en venninne av Farah forsøkte de å holde han nede. Farah hadde strittet i mot og prøvde å komme opp. Saksøker ba de tilstedeværende om å trekke seg tilbake. I den forbindelse sa han også noe slikt som *”bare la han ligge og sprelle”*. Saksøkers mening var å gi uttrykk for at det ikke var nødvendig å holde Farah i ro, men de tilstedeværende oppfattet dette utsagnet på en negativ måte. Etter en vurdering av Farahs tilstand, konkluderte ambulansesjåførene med at han ikke var alvorlig skadet, men at han skulle tas med til legevakten. Dette var blant annet basert på Glasgows Coma Scale, hvor Farah etter deres vurdering hadde score på 14 av 15 mulige.

På vei mot ambulansen, dro Farah ned buksen og begynte å urinere. Han sprutet først på Smiths bukseben, før han urinerte ferdig på ambulansen. Begge ambulansesjåførene oppfattet urineringen som en villet handling, og de følte seg begge krenket. Smith utbrøt også ”*ditt svin*”. På grunn av urineringen vurderte de Farah som en person det var utrygt å ta med i ambulansen. Saksøker sa derfor til politiet at ”*toget er gått for denne herremannen*” – med dette mente han at de ikke ville ta med seg Farah i ambulansen. De ba politiet ta han med til legevakten, og før ambulansen dro fra stedet, hadde politiet ringt sin alarmsentral for å tilkalle en cellebil for å frakte Farah dit. Da det ble klart at ambulansesjåførene ikke ville ta med Farah, ble det en svært opphisset stemning blant de øvrige tilstedeværende. De forsøkte å overtale ambulansesjåførene til å ta med Farah, hvorpå saksøker svarte en av dem at ”*han står oppreist, han dør ikke*”.

Etter at ambulansen hadde dratt fra stedet, ble både saksøker og Smith oppringt av AMK, med spørsmål om hva som hadde skjedd. Dette fordi flere hadde ringt inn vedrørende hendelsen. Noen av innringerne hadde bedt om at det ble sendt en ny ambulanse, men det var også dem som kun ville gi uttrykk for at ambulansesjåførenes oppførsel var uholdbar og rasistisk motivert.

Fem minutter etter at ambulansen hadde forlatt stedet, ble Ali Farah fraktet til Oslo legevakt i drosje. Heller ikke på legevakten ble hans tilstand umiddelbart vurdert som alvorlig. Omtrent to timer etter, ble han sendt til Ullevål universitetssykehus med henvisning til røntgen ”for å utelukke alvorlig hodeskade”. Røntgenbilder av hodet viste at han hadde fått en hjerneblødning, som han ble operert for samme kveld.

Saksøker fikk beskjed om dette på vei hjem fra jobb samme dag. Om morgenen dagen etter, våknet han opp til Østlandssendingen, hvor saken ble omtalt. Han dro på en løpetur, og da han kom hjem var saken omtalt i alle medier. Saksøker møtte på jobb på ettermiddagen, men ba etter hvert om å få gå hjem, da han følte at hans psykiske tilstand gjorde han ute av stand til å utføre jobben på en forsvarlig måte.

I tiden som fulgte, ble saken gjenstand for en omfattende mediadekning, hvor de faktiske forhold til dels ble feilaktig gjengitt. Både saksøker og hans kollega ble gjentatte ganger utsatt for massive rasismebeskyldninger, både fra myndigheter, politikere og journalister. Denne mediadekningen vedvarte i flere måneder.

Få dager etter hendelsen i Sofienbergparken, tok arbeidsgiver begge ambulansesjåførene ut av operativ tjeneste. Saken ble etter hvert også gjenstand for behandling hos flere offentlige instanser. Etter at saken først var til behandling i Helsetilsynet, var den også gjenstand for etterforskning hos politiet. Det var meningen at saksøker skulle reise til det tidligere Jugoslavia for å delta i FN-tjeneste, men han ble suspendert fra sin kontrakt i forsvaret på grunn av den pågående

etterforskningen. Saken var også til behandling hos Likestillings- og diskrimineringsnemda, som følge av at Likestillings- og diskrimineringsombudet av eget tiltak hadde tatt opp spørsmålet om ambulansesjåførenes behandling av Farah var i strid med diskrimineringsloven § 4. I motsetning til ombudet, kom nemda i sitt vedtak av 26. februar 2009 til at det ikke hadde skjedd noen diskriminering på grunnlag av etnisitet.

Etter politietterforskningen, utferdiget Politiets spesialenhet for politisaker, forelegg mot begge ambulansesjåførene, for overtredelse av straffeloven § 325 første ledd nr. 3 – utilbørlig opptreden under utførelse av offentlig tjeneste. Mens hans kollega valgte å vedta forelegget, nektet saksøker dette. Det ble derfor tatt ut tiltale for Oslo tingrett, som avsa frifinnende dom i saken den 4. desember 2008.

Saksøker har nå utviklet alvorlige psykiske plager, diagnostisert som Posttraumatisk stresslidelse (PTSD) i form av et mediaoffersyndrom (MOS). Han mottar behandling for dette hos professor og overlege i psykiatri Øivind Ekeberg ved Ullevål universitetssykehus, hvor han har gått siden 6. februar 2008. Saksøker er nå under utdanning for å bli lærer.

NAV Nordre Aker fattet vedtak om godkjenning av saksøkers PTSD som yrkesskade i vedtak av 13. februar 2009, etter uttalelse fra spesialist i psykiatri Shahram Shaygani og rådgivende overlege Svetlana Mitic.

For lagmannsretten er det opplyst at også den andre ambulansesjåføren og den ansatte ved AMK har fått psykiske plager etter hendelsen og fått dette godkjent som yrkesskade av NAV.

Gjensidige Forsikring ASA, som er arbeidsgivers forsikringsselskap, av slo i brev av 3. juni 2009 Schjenkens krav om erstatning med henvisning til at hans plager falt utenfor yrkesskadeforsikringslovens dekningsområde.

Schjenken reiste ved stevning av 8. september 2010 søksmål mot Gjensidige Forsikring ASA, heretter kalt Gjensidige. Oslo tingrett avsa 24. februar 2011 dom med slik domsslutning:

1. Gjensidige Forsikring ASA frifinnes.
2. Hver av partene bærer sine saksomkostninger.

Erik Albin Schjenken har anket dommen til lagmannsretten. Ankeforhandling ble holdt 21. og 22. august 2012 i Borgarting lagmannsretts hus. Schjenken møtte sammen med sin prosessfullmektig og avga forklaring. Gjensidige var representert ved prosessfullmektigen. Det ble avhørt et vitne. Om bevisføringen for øvrig vises til rettsboken.

Den ankende part, **Erik Albin Schjenken**, har i hovedtrekk anført:

De bedriftsmessige vilkår i yrkesforsikringskadeloven § 10 er oppfylt. Gjensidige er erstatningsansvarlig etter loven § 11 første ledd bokstav a, prinsipalt etter det markerte arbeidsulykkebegrepet, subsidiært etter det avdempede arbeidsulykkebegrepet, jf. folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum. Atter subsidiært anføres at vilkårene for erstatning etter § 11 første ledd bokstav c er til stede.

Ved tolkingen av lovens vilkår både i § 10 og § 11 må det etter rettspraksis legges stor vekt på formålet bak yrkesskedeforsikringsloven slik dette kommer til uttrykk i Ot.prp. nr. 44 (1988-89) kap. I. Loven skal tolkes liberalt i forhold til arbeidstaker når det gjelder skader med nær tilknytning til arbeidet.

De bedriftsmessige vilkår i loven § 10 er oppfylt da skaden har skjedd i arbeid på arbeidsstedet og i arbeidstiden. Rasismebeskyldningene ble fremsatt allerede under Schjenkens arbeid som ambulansesjåfør i Sofienbergparken. Dette var innenfor arbeidstiden og ambulansen var å anse som hans arbeidssted. De senere beskyldninger hadde så nær tilknytning til arbeidet at det ikke kan ha noen betydning om påvirkningen skjedde utenfor arbeidstid og arbeidssted. Det vises også til de medisinske erklæringer og at skaden er godkjent som yrkesskade av NAV. Det fremgår av lovens forarbeider at det var ønskelig med en samordning med folketrygdens system. Tilknytning til ordinært arbeid er det sentrale avgrensningskriterium.

Prinsipalt anføres at skaden er forårsaket av en arbeidsulykke som faller inn under yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. Hendelsen i Sofienbergparken må anses som en så plutselig og uventet ytre hending at den omfattes av det markerte ulykkebegrepet, jf. folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum. I parken ble det en svært opphisset og aggressiv stemning mot ambulanspersonalet, og det ble rettet beskyldninger om rasisme mot dem. De opplevde stemningen som så truende at de fant å måtte avbryte oppdraget.

Uansett må hendelsen i Sofienbergparken sammen med medieomtalen døgnet etter omfattes av det avdempede ulykkebegrepet etter § 11 første ledd bokstav a, jf. folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum. Medieomtalen startet samme kveld og fortsatte morgenen etter med massive beskyldninger i alle media. Utenfor arbeidsplassen var det møtt opp demonstranter, fotografer og journalister. Påkjenningen var stor allerede på dette tidspunkt. Han følte seg både sosialt og faglig krenket, og gikk inn bakveien fordi han ikke maktet å møte kollegaene i vakta. De initiale symptomer på PTSD viste seg allerede på dette tidspunkt. Etter et par timer på jobb, ba Schjenken om å få forlate jobben da han ikke følte seg robust nok til nye oppdrag. Han har ikke vært i ordinært arbeids siden. Etter det avdempede ulykkesbegrep kreves ingen ytre hending, jf Rt-2005-1757.

Det dreide seg uten tvil om en ekstraordinær belastning med sterk tilknytning til arbeidsforholdet. Den senere massive mediepåvirkning og uttalelser fra forskjellige myndigheter utelukker ikke erstatningsansvar. Det vises på dette punkt også til at skaden er godkjent som yrkesskade av NAV.

Atter subsidiært påberopes yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c som supplerer bokstav a og er ment som en sikkerhetsventil. Bestemmelsen er i praksis oppfattet ikke å være begrenset til de typiske yrkesskadesykdommer. Schjenkens skade ligger i alle fall nær opp til en skade som faller inn under § 11 første ledd bokstav a, og må uansett omfattes av § 11 første ledd bokstav c.

Schjenkens lidelse kan ikke anses som en belastningssykdom som faller utenfor yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a, jf. tilsvarende bestemmelse i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd. Schjenkens lidelse har sin bakgrunn i en enkelt hendelse som umiddelbart utviklet seg til massiv mobbing som av hans behandler er betegnet som et psykologisk overfall. Schjenkens diagnose, PTSD, forutsetter et traume og utelukker en belastningslidelse.

Hendelsen i Sofienbergparken har utløst hele skaderekken og det er feil å isolere hendelsen. Skaden ville ikke ha skjedd dersom hendelsen tenkes borte og er en nødvendig betingelse for skaden. Det dreier seg om samvirkende årsaker. Ved samvirke mellom årsaksfaktorer svarer hver årsaksfaktor fullt ut.

Det er ingen tvil om at Schjenkens diagnose er en adekvat følge av skadehendelsen. Skaden er ikke en fjern eller avledet følge. Utviklingen startet umiddelbart etter skadehendelsen, og den helsemessige situasjonen har blitt gradvis verre. De etterfølgende omstendigheter som har påvirket skadebildet, står i direkte sammenheng med selve skadehendelsen.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Gjensidige Forsikring ASA er ansvarlig for de psykiske skader Erik Albin Schjenken er påført etter hendelsen i Sofienbergparken 6. august 2007, og for de økonomiske konsekvensene av disse.
2. Gjensidige Forsikring ASA plikter å erstatte Erik Albin Schjenkens saksomkostninger for tingrett og lagmannsrett.

Ankemetparten, **Gjensidige Forsikring ASA**, har i hovedtrekk anført:

Gjensidige hevder at de belastninger Schjenken var utsatt for og som påførte ham psykiske plager, ligger utenfor yrkesskadeforsikringsloven dekningsfelt slik disse fremgår av de såkalte bedriftsvilkårene i loven § 10.

Det er ingen holdepunkter verken faktisk eller medisinsk for at Schjenken under sitt arbeid i Sofienbergparken ble utsatt for traumer eller belastninger som var egnet til å påføre psykisk skade. Det er kunstig å si at dette var den skadevoldende hendelse.

Plagene har derimot sin årsak i belastninger som følge av langvarig og sterkt kritisk medieeksponering i etterkant av hendelsen. I tillegg erfarte Schjenken betydelige belastninger i forhold til arbeidsgiver, likestillings- og diskrimineringsombudets behandling av saken og etterfølgende strafferettslig behandling. Dette er i tråd med uttalelser fra blant annet professor Ekeberg som framhever omfanget, varigheten og intensiteten av mediedekningen som det skadevoldende element.

De hendelser som i sum utgjorde den skadevoldende påvirkning har derfor ikke den konkrete og nødvendige tilknytning til arbeidssituasjonen slik § 10 krever.

De belastninger Schjenken ble utsatt for og som førte til psykiske plager, er ikke å anse som arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven § 11.

Lovens ulykkesbegrep setter begrensninger. For at en hendelse skal anses som arbeidsulykke i lovens forstand, må det foreligge et ulykkeselement, jf. loven § 11 første ledd bokstav a og c. Det er ikke tilstrekkelig for å oppnå vern etter loven at det rent faktisk oppstår skade eller sykdom under utføring av arbeid.

Schjenken ble heller ikke i ettertid utsatt for plutselige eller tidsavgrensede belastninger som forklarer de psykiske plager han etter hvert utviklet.

Skade og sykdom som følge av belastninger over tid faller utenfor lovens ulykkesbegrep. Lidelser som følge av psykiske påkjenninger er dessuten positivt unntatt fra dekning, jf. tilsvarende bestemmelse i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, slik tingretten korrekt har lagt til grunn. I praksis godkjennes ikke belastninger ut over et skift eller en dag, jf. Rikstrygdeverket rundskriv med kommentarer til § 13-3 pkt. 3.2, senest revidert 01.06.12.

Gjensidige bestrider at yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c kan komme til anvendelse. Bestemmelsen er ment å ha et snevert anvendelsesområde og tar først og fremst sikte på yrkessykdommer som ennå ikke er ført opp på listen over sykdommer som skal gi rett til ytelser etter yrkesskadeordningen.

Gjensidige Forsikring ASA har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Gjensidige forsikring ASA tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten.

Lagmannsretten ser slik på saken:

Lagmannsretten skal ta stilling til om vilkårene for erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven §§ 10 og 11 er oppfylt.

Partene er enige om å legge til grunn at Schjenken har utviklet en posttraumatisk stresslidelse, PTSD, med underdiagnosen medieoffersyndrom, MOS. Partene har ikke hatt innvendinger mot tingrettens beskrivelse av Schjenkens skade, og professor Ekeberg har for lagmannsretten forklart seg i samsvar med det som er referert i tingrettens dom.

Lagmannsretten finner det derfor hensiktsmessig å referere fra dommen:

I følge psykiater og professor ved Ullevål universitetssykehus Øivind Ekeberg, har saksøker utviklet en PTSD i form av et mediaoffersyndrom (MOS). Prof. Ekeberg beskriver årsaksforholdet slik i legeerklæring av 10. mars 2008: ”Som følge av fokuseringen i media og et komplisert forhold til arbeidsgiver har han fått en posttraumatisk stresslidelse”. At den vedvarende kraftige mediafokuseringen, karakterisert som et ”psykologisk overfall”, samt manglende støtte og forsvar fra arbeidsgiver, har vært ”årsaken” til saksøkers PTSD, gjentas i senere legeerklæringer, av henholdvis 24. september og 1. oktober 2008, og 5. mars 2009.

I sin forklaring for retten utdypet prof. Ekeberg dette. Han forklarte at det er summen av det som har skjedd som har forårsaket problemene saksøker har i dag. Det hele startet med at temperaturen i Sofienbergparken ble høy, og saksøker og hans kollega reiste derfra etter å ha utsatt for anklager om rasisme. Dagen etter kom et ”skred av beskyldninger i media”, og saksøker opplevde å ha ingen mulighet til å forsvare seg selv. At saksøker var uforberedt på at det skulle bli en mediasak, innebar at han ikke hadde hatt tid til å bygge opp et forsvar, noe som gjorde han ekstra sårbar. Hadde mediadekningen lagt seg etter en uke, ville det likevel vært gode muligheter for at han ikke ville fått PTSD, men det sluttet ”aldri”. Det å oppleve vedvarende angrep på sin egen integritet, kan gjøre at en til slutt begynner å lure på om det er noe galt med en selv – det har en slags hjernevaskingseffekt. At mediadekningen aldri sluttet, gjorde også at saksøker ikke kom over i en bearbeidings- eller reparasjonsfase, før etter lang tid. På denne bakgrunn mente prof. Ekeberg at det er vanskelig å isolere hendelsen i parken og de enkelte beskyldningene i media, med hensyn til hvordan de enkelte elementer har virket inn på sykdomsutviklingen. At saksøker fikk en sjokkreaksjon første dagen med mediadekning, som gjorde at han måtte dra hjem fra jobb, sier likevel noe om kraften i den umiddelbare reaksjonen, ifølge prof. Ekeberg.

Prof. Ekeberg forklarte videre at det som kalles ”A-kriteriet” for diagnosen for Posttraumatisk stressyndrom, er at personen skal ha vært eksponert for en traumatisk hendelse, det vil si opplevd påkjenninger utover det vanlige, eksempelvis trusler ovenfor eget liv, helse eller integritet. Det er vanlig å underklassifisere PTSD i

forhold til hva slags traumatisk hendelse vedkommende har opplevd. I saksøkers tilfelle, er det angrepene på hans personlige integritet, som har vært det traumatiske. Dette har ledet til diagnosen ”mediaoffersyndrom”. Det er kjent at det har vært mange som har vært utsatt for det samme som saksøker har vært utsatt for, som har endt med å ta livet sitt. Det er derfor ikke noe uventet eller upåregnelig ved at saksøker har utviklet de plagene han har.

Schjenken har vært fritatt for operativ tjeneste fra 7. august 2007. Han har i en periode vært sykmeldt. Han får fortsatt lønn og har formelt fått omdefinerte arbeidsoppgaver, men er i realiteten i permisjon. Han startet høsten 2008 utdanning for å bli yrkesfaglærer. Han holder nå på med en mastergrad i samfunnssikkerhet. Han har forklart at han i sitt hjerte savner jobben som ambulansesjåfør, men vet at han ikke er i stand til å gå tilbake. Han klarer ikke å nærme seg sin gamle arbeidsplass. Han får fortsatt mareritt om hendelsen i parken, men de bildene han ser for seg, er ikke hans egne opplevelser fra parken, men medias bilder derfra. Han tror han har vært i grenseland i forhold til hvor mye man kan tåle, og mistet i perioder lyst på en ny dag. Han går fortsatt i samtalerapi og bruker medisiner.

Lagmannsretten bemerker at saken skiller seg på flere måter fra mer tradisjonelle arbeidsulykker og yrkessykdommer som danner utgangspunkt for både trygdeordningene og yrkesskadeforsikringsloven. Dette gjør at lovens forarbeider og rettspraksis gir liten direkte veiledning for rettens vurdering av om forholdet skal anses som en arbeidsulykke som omfattes av yrkesskadeforsikringsloven eller ikke.

Loven om yrkesskadeforsikring ble vedtatt i 1989 og var en følge av at flere store erstatningssaker mellom arbeidsgivere og arbeidstakere hadde vist at gjeldende regler ikke ga et tilfredsstillende vern for arbeidstakere som ble rammet av yrkesskade eller yrkessykdom, verken gjennom trygdeordninger eller privat forsikring. Loven innførte objektivt ansvar for yrkesskader kombinert med en forsikringsplikt for arbeidsgiver. I Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) side 5 ble lovforslaget begrunnet slik:

Justisdepartementet finner at denne rettstilstanden ikke lenger kan aksepteres. I denne proposisjonen fremmes forslag om regler som gir arbeidstakerne dekning på objektivt grunnlag ved yrkesskade og yrkessykdom. Dette begrunnes for det første med et *rettferdssynspunkt*. Arbeidstakerne påtar seg en særskilt og nødvendig risiko i arbeidsgivers og samfunnets interesse. Hvis denne risikoen gir seg utslag i skade, bør det økonomiske tap ses som en produksjonsomkostning som må bæres av arbeidsgiveren.

Høyesterett har i flere avgjørelser gitt uttrykk for at de hensyn som ligger bak yrkesskadeforsikring tilsier en viss liberalitet i forhold til skadelidte, jf. Rt-2009-1427.

Yrkesskadeforsikringsloven § 10 dekker skader og sykdommer som arbeidstaker påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden. Det er ingen uenighet om at selve hendelsen i

Sofienbergparken skjedde under Schjenkens arbeid i arbeidstiden. Ambulansen er hans arbeidssted i denne sammenheng. Rasismebeskyldningene og anklagene om kritikkverdig utførelse av arbeidsoppdraget, startet allerede i parken og ble bragt videre til media samme dag. Dagen etter var saken på morgennyhetene i de fleste medier og utenfor Schjenkens arbeidssted var det møtt opp demonstranter og fotografer.

Høyesterett har i noen tilfeller vurdert grensetilfeller i relasjon til § 10 og har lagt avgjørende vekt på tilknytningen og nærheten til det ordinære arbeid, jf. Rt-2004-487 avsnitt 31. Lagmannsretten legger til grunn at selv om Schjenkens skade ikke anses påført allerede under arbeidet i parken, var det hendelsen som utløste beskyldningene mot ambulansesjåførene. Det var en direkte og klar sammenheng mellom hendelsen og den etterfølgende mediefokuseringen. Videre hadde Schjenken ingen kontroll med utviklingen i media. Dagbladet fulgte daglig opp med forskjellige oppslag og innlegg de første tre ukene. Lagmannsretten finner at det i relasjon til yrkesskadeforsikringsloven § 10 bør legges avgjørende vekt på den sterke tilknytningen mellom hendelsen i parken og den etterfølgende mediefokuseringen, og mener at de bedriftsmessige vilkår i § 10 må anses oppfylt.

Yrkesskadeforsikringen skal etter loven § 11 første ledd bokstav a dekke skade og sykdom som er forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade). Det fremgår av lovforarbeidene at yrkesskadeforsikringslovens arbeidsulykkebegrep skal forstås på samme måte som i folketrygdloven, jf. Ot.prp. nr. 44 side 89. Dette er også lagt til grunn i praksis, jf. Rt-2005-1757 (Skyggekjennelsen).

Yrkesskadeforsikringsloven inneholder ingen definisjon av begrepet arbeidsulykke, men det følger av forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven at bestemmelsene i § 11 første ledd bokstav a skal forstås på samme måte som tilsvarende bestemmelse i folketrygdloven, nå § 13-3 første ledd, jf. annet ledd. Dette er også lagt til grunn i praksis.

I folketrygdloven § 13-3 andre ledd første punktum er en arbeidsulykke for det første definert som *”en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet”*. Dette kalles i teorien for det markerte eller klassiske arbeidsulykkebegrepet i motsetning til det avdempede arbeidsulykkebegrepet som er definert som *”en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid”*, jf. § 13-3 andre ledd andre punktum.

Om hendelsen i parken har tingretten referert Schjenkens forklaring slik:

Saksøker har i sin forklaring for retten beskrevet det som skjedde under oppdraget slik at det ble en veldig amper stemning da folk skjønnte at de ikke har planer om å ta han med (Farah). Han opplevde de tilstedeværende som en mobb, og han følte seg

truet. Han har forklart at det han husker best, var at han gikk til bilen, og var sikker på at han kom til å få en flaske kastet etter seg. I løpet av alle sine år som ambulansesjåfør har han aldri følt seg verken krenket og truet på samme måte som den dagen. Det spesielle var at truslene var rettet mot han, og at det ikke var pasienten selv som var truende, men det var mobben. Folk forsøkte å holde igjen ambulansen, og politiet måtte fjerne disse for at de skulle få kjørt fra stedet. Det var også rasistiske tilrop.

Schjenken har for lagmannsretten forklart at han fram til august 2007 hadde gjennomført ca 10 000 oppdrag, og at han aldri tidligere hadde måttet avbryte et oppdrag.

Lagmannsretten bemerker at selv om Schjenken opplevde hendelsen i parken som helt uvanlig i forhold til sin lange erfaring, kan hendelsen isolert sett neppe anses å være av en slik karakter at den faller inn under det markerte arbeidsulykkebegrep. Det avgjørende er imidlertid at hendelsen etter kort tid ble fulgt opp i media, med en massiv og ensidig fordømming av Schjenken og hans kollega. Dette følger av Schjenkens egen forklaring om at det var først neste morgen med medieoppslagene m.v. at han fikk problemer.

Spørsmålet er om hendelsen i Sofienbergparken og mediefokuseringen dagen etter samlet sett må anses som en arbeidsulykke i samsvar med det avdempede arbeidsulykkebegrepet.

Når det gjelder det avdempede ulykkesbegrepet, krever lovens ordlyd "en konkret tidsbegrenset ytre hending" som årsak til skaden, jf. § 13-3 andre ledd andre punktum.

Høyesterett har imidlertid gitt følgende tolking av bestemmelsen i Rt- 2005- 1757 avsnitt 51:

”Etter min mening må folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum forstås slik at det i tilfeller hvor arbeidstakeren på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning, ikke stilles noe tilleggskrav om ytre hending. I slike tilfeller vil den vanskelige arbeidssituasjonen eller det forhold som har ført til den ekstraordinære påkjenning eller belastning, i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment”.

Høyesterett fant støtte for dette blant annet i forarbeidene til folketrygdloven, NOU 1990:20, hvor arbeidsulykkebegrepet er beskrevet slik:

”Ifølge Rikstrygdeverkets rundskriv foreligger det i utgangspunktet en arbeidsulykke når det i forbindelse med arbeidet har skjedd en ytre påkjenning eller belastning som har voldt skade. Den skadevoldende hendelsen må ha skjedd uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Dessuten har en i praksis ansett at det foreligger en arbeidsulykke når det kan påvises at den skadde har vært utsatt for ”en usedvanlig påkjenning eller belastning som ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme eller har oppstått under spesielt vanskelige arbeidsforhold som i seg selv er forbundet med skaderisiko”.

I Rikstrygdeverkets rundskriv med kommentarer til § 13-3 Yrkesskade, senest revidert 1. juni 2012, pkt. 3.2, er det avdempede arbeidsulykkebegrepet omtalt slik:

Det foreligger en arbeidsulykke dersom den skadelidte kommer til skade på grunn av en konkret ytre tidsbegrenset påkjenning eller belastning som er usedvanlig og som ligger utenfor rammen av hva skadelidte kan eller bør kunne regne med i en normal arbeidsprestasjon i sitt yrke. Ulykkesmomentet ligger da i den usedvanlige påkjenningen – dvs. en påkjenning som den skadelidte ikke er forberedt på eller ikke kan unngå.

I RT-2005-1757 (Skyggekjennelsen) slo imidlertid Høyesterett fast at det ikke er krav om en "ytre" påkjenning etter denne bestemmelsen, se premiss 51. I tilfeller hvor skadelidte pga. en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner har blitt utsatt for en ekstraordinær påkjenning, stilles det ikke noe tilleggskrav om ytre hending.

"Konkret tidsbegrenset" beskriver det tidsmessige vilkåret. Det er ikke endelig fastlagt hva som ligger i dette uttrykket, men i praksis omfattes ikke påkjenninger ut over et skift eller en arbeidsdag

Etter lagmannsrettens syn ble Schjenken utsatt for en ekstraordinær psykisk belastning ved hendelsen i parken og den etterfølgende mediedekning. Intensiteten i og omfanget av beskyldningene og mediefokuset måtte anses uventet og utenfor hans kontroll. Schjenken har selv beklaget enkelte ord som ble brukt i parken, og at det ikke ble sørget for en klar avtale med politiet om transport av Farah. Hovedfokuset i media var imidlertid rasismebeskyldningene som var krenkende overfor hans personlige integritet. Lagmannsretten legger til grunn at det ikke var grunnlag for rasismebeskyldninger og viser i den forbindelse til frifinnelsen i straffesaken og vedtaket fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda. Lagmannsretten finner også grunn til å nevne at hjerneskaden Farah var påført, heller ikke ble oppdaget på Legevakten, men først på Ullevål sykehus etter at Farah var sendt videre dit for rutinemessig CT-undersøkelse.

Når det gjelder vilkåret om konkret tidsbegrensning av en ytre hending, vises til rundskrivet fra Rikstrygdeverket hvor det sies at det ikke er endelig fastlagt hva som ligger i dette uttrykket. Det er vist til at i praksis omfattes ikke påkjenninger ut over et skift eller en arbeidsdag.

Lagmannsretten bemerker at vilkåret knyttet til tidselementet i § 13-3 andre ledd andre punktum er formulert til et vilkår om "konkret tidsbegrenset ytre hending", men vilkåret i første punktum er "plutselig eller uventet ytre hending". I NOU 1988:6 side 36 er uttalt at kravet om at ulykkeshendelsen må ha skjedd med en viss plutselighet medfører at skader eller sykdom som oppstår på grunn av skadelige påvirkninger gjennom flere dager, ikke anses som ulykker. Det er uklart om formuleringen i andre punktum er ment å ha samme innhold. Ordlyden "tidsbegrenset" kan trekke i retning av noe lengre varighet. Dette synes også naturlig når det gjelder forhold som har påført arbeidstaker ekstraordinære påkjenninger.

Ifølge trygderettspraksis kan psykiske påkjenninger bare unntaksvis anses som arbeidsulykke. I Trygderettens kjennelse, TRR-2001-224, ble likevel posttraumatisk stresslidelse godkjent som yrkesskade. Psykiske lidelser som har utviklet seg over tid, omfattes ikke av yrkesskadeforsikringen, jf. folketrygdloven § 13-3 tredje ledd. I praksis er flere saker om mobbing og trakassering gitt avslag med henvisning til denne bestemmelse. Ved vurderingen av hvorvidt psykiske lidelser skal anses som yrkesskade vil derfor tidsaspektet også ha betydning i forhold til avgrensningen mot § 13-3 tredje ledd.

I Trygderettens ovennevnte kjennelse, TRR-2001-224, hvor posttraumatisk stresslidelse ble godkjent som yrkesskade, dreide det seg om mobbing over lengre tid, men særlig om to hendelser med få dagers mellomrom. Det fremgår ikke hvor mange dager. Hendelsene var av voldelig karakter og skjedde på arbeidsplassen. Trygderetten uttalte:

Retten skal tilføye at det må skje en avgrensning mot "lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid" jf. folketrygdloven § 13-3 tredje ledd. I det foreliggende tilfelle har de episodene retten har fremhevet vært av en slik alvorlighetsgrad og har inntruffet i slik tidsmessig sammenheng at lidelsen etter rettens syn ikke har utviklet seg over tid i lovens forstand.

Gulating lagmannsretts dom, LG-2004-32049, gjaldt posttraumatisk stresslidelse på grunn av en rekke enkelthendelser over et tidsrom på en måned. Lidelsen ble ikke godtatt som yrkesskade. Anke over dommen ble nektet fremmet for Høyesterett. I dommen ble lagt til grunn at ingen enkelthendelse var av en slik karakter at den representerte en arbeidsulykke. Videre ble det uttalt:

Når det gjelder den foreliggende sak, er lagmannsretten også enig med Trygderetten i at de samlede hendelser har skjedd innenfor et tidsspenn som medfører at man heller ikke kan anse de samlede hendelsene som en arbeidsulykke i henhold til noen av alternativene i § 13-3 annet ledd.

Lagmannsretten viser også til Trygderetten kjennelse TRR-2004-1337 hvor det er uttalt:

Det er etter dette klart at det må skilles mellom rene psykiske belastninger på den ene siden og på den annen side psykisk skade som følge av fysiske angrep eller svært alvorlige trusler som etter sin art og konsekvens kan sammenlignes med fysiske angrep.

Lagmannsretten viser til Schjenkens forklaring ovenfor om hvordan han opplevde situasjonen i Sofienberg som truende og at ambulanspersonellet fant å måtte trekke seg ut av oppdraget. Han har for lagmannsretten forklart at han ikke var klar over at hendelsen var omtalt på nettet allerede samme kveld, men hørte oppslaget på Østlandssendingen neste morgen. Han opplevde dette som forferdelig pinlig fordi han følte at hans faglige integritet var krenket på uriktige premisser, og fordi han ble beskyldt for rasisme. Hans faglige stolthet var helt borte. Han gikk på jobb senere på dagen, han hadde vakt på

ettermiddagen. Han måtte gå inn bakveien for å unngå demonstranter og fotografer utenfor legevakten, og fordi han ikke maktet å møte kollegene i vakta. Et par timer etter måtte han be om å få gå hjem da han ikke følte seg robust nok til nye oppdrag.

Professor Ekeberg har for lagmannsretten forklart at han anser at begynnende symptomer på traume forelå allerede dagen etter hendelsen og viser til at Schjenken hadde en sjokkartet opplevelse på grunn av faglige og personlige krenkelser. Dersom mediedekningen hadde stoppet da, ville lidelsen sannsynligvis vært forbigående.

Lagmannsretten bemerker at hendelsene i parken og den etterfølgende mediedekningen medførte en ekstraordinær psykisk påkjenning for Schjenken. Mediefokuset kom uventet på ham og han var uforberedt.

Mediefokuset startet samme dag som hendelsen i parken og fortsatte kontinuerlig hver dag med forskjellige oppslag i flere medier over en periode på i alle fall tre uker. Professor Ekeberg har gitt uttrykk for at dersom mediedekningen hadde lagt seg etter en uke, ville det vært gode muligheter for at Schjenken ikke ville fått PTSD. Lagmannsretten legger ut fra dette til grunn at Schjenken en uke etter hendelsen i alle fall hadde omfattende psykiske lidelser.

Lagmannsretten er kommet til at en tidsperiode på en uke i dette tilfellet må tilfredsstille kravet til "konkret tidsbegrenset". Det legges i denne forbindelse vekt på den sammenhengende daglige mediefokusering med stor intensitet og uten motforestillinger, og den klare årsakssammenheng mellom mediedekningen og Schjenkens lidelse.

På bakgrunn av disse vurderinger kan retten ikke se at Schjenkens lidelse er en psykisk lidelse som er utviklet over tid, jf. folketrygdloven § 13-3 tredje ledd.

Schjenkens lidelse er av rent psykisk karakter, men de forhold som har forårsaket lidelsen, i første rekke den intense mediedekningen, må etter rettens mening kunne sammenlignes med påkjenninger ved fysisk vold og alvorlige trusler, jf. TRR-2004-1337.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at Schjenkens lidelse må anses påført av en ekstraordinær påkjenning som omfattes av det avdempede arbeidsulykkebegrep, jf. folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum.

Lagmannsretten må videre ta stilling til de vanlige vilkår for erstatning som årsakssammenheng og adekvans.

Om årsakene til Schjenkens lidelse har professor Ekeberg gitt uttrykk for at det er vanskelig å isolere hendelsen i parken og de enkelte beskyldningene i media med hensyn til hvordan de enkelte elementer har virket inn på sykdomsutviklingen. Det er summen av

den kraftige mediepåvirkningen samt arbeidsgivers holdning den første tiden som medisinsk må anses som årsak til Schjenkens diagnose.

Årsakssammenhengen mellom mediedekningen og Schjenkens lidelse er også rettslig sett klar og er heller ikke bestridt av Gjensidige. Mediedekningen må anses som hovedårsak og en nødvendig betingelse for skaden. Arbeidsgivers holdning den første tiden etter hendelsen har vært lite belyst for lagmannsretten, men det er grunn til å anta at den har vært en samvirkende årsak. Andre forhold som myndigheters behandling av saken har bidradd til å forsterke og kronifisere skaden. Det er heller ikke noen uenighet om at lidelsen er en adekvat følge av mediedekningen.

Lagmannsretten konkluderer med at vilkårene i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a er oppfylt og at Gjensidige er ansvarlig for utbetaling i samsvar med loven. Lagmannsretten ved vurderingen ikke sett hen til at Schjenkens lidelse er godkjent som yrkesskade av NAV, men nevner at det fra lovgivers side har vært en intensjon om at yrkesskadeforsikringsloven og folketrygdloven skal følge samme praksis.

Lagdommer Robberstad legger for sin del til at Schjenken allerede 7. august 2007 hadde vært utsatt for usedvanlige belastninger i arbeidet som paramedic og var påført psykiske problemer som medførte at han ikke maktet å utføre arbeid. Etter denne dommerens syn forelå det dermed også allerede da en skade forårsaket av en arbeidsulykke etter reglene om det avdempede ulykkesbegrepet. Skaden er senere blitt større på grunn av ytterligere belastninger, særlig det vedvarende mediekjøret. Hvorvidt Gjensidige er ansvarlig for dagens skadeomfang er et spørsmål om det foreligger tilstrekkelig årsakssammenheng, og om hendelsen 6. og 7. august 2007 i forhold til de belastninger han senere ble utsatt for, framstår som et så pass vesentlig element i årsaksbildet at det er rimelig å knytte ansvar til den. Etter lagdommer Robberstads syn er det ikke tvilsomt at hendelsen i parken og medieoppslagene neste dag er den utløsende og en nødvendig årsaksfaktor, som må hefte for hele skaden, jf. Rt-1999-1473. Det forhold at dagens skadeomfang skyldes et samvirke der også senere belastninger har virket inn, endrer ikke dette, se Rt-2001-320. Det vises til det som er sagt ovenfor om disse spørsmålene, og legges til at det ikke er kommet fram opplysninger som taler for at de etterfølgende belastningene, og dermed en forverring og kronifisering av skaden, skyldes andre forhold enn medias og andres oppfatninger knyttet til Schjenkens arbeidsutførelse 6. august 2007.

Anken har ført fram og etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og andre ledd må Gjensidige erstatte Schjenkens sakskostnader for lagmannsretten. Lagmannsretten kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fravike hovedregelen.

Når det gjelder sakskostnadene for tingretten, skal lagmannsrettens resultat legges til grunn, jf. tvisteloven § 20-9 andre ledd. Lagmannsretten mener av samme grunner som nevnt ovenfor at Gjensidige også bør dekke Schjenkens sakskostnader for tingretten.

Advokat Vidhammer har for lagmannsretten krevet salær med kr. 119 850 med tillegg av merverdiavgift samt dekning for utlegg med kr. 7 880. I tillegg kommer rettsgebyr for to dager i retten med kr. 23 220. Salæret anses rimelig og nødvendig, jf. tvisteloven § 20-5, og utgjør til sammen kr. 180 962.

For tingretten ble det krevet dekket sakskostnader med til sammen kr. 164 500 med tillegg av gebyr. Lagmannsretten finner også disse kostnader rimelige og nødvendige.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING:

1. Gjensidige Forsikring ASA er ansvarlig for de psykiske skader Erik Albin Schjenken er påført etter hendelsen i Sofienbergparken 6. august 2007, og for de økonomiske konsekvensene av disse.
2. Gjensidige Forsikring ASA betaler innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse til Erik A. Schjenken 164 500 – etthundreogsekstifiretusenfemhundre – kroner i sakskostnader for tingretten med tillegg av rettsgebyret for tingretten, og 180 962 – etthundreogåttitusenihundreogsekstito – kroner i sakskostnader for lagmannsretten.

Anne Austbø

Kristin Robberstad

Egil F. Jensen

Bekreftes for
førstelagmannen: